

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1943-09-19, iš Štuthofo - į Vilnių

Stutthof, d. 19 September 1943

Adresse[:]

Prof. Dr. Balys Sruoga
Lager Stutthof b/Danzig
Block VIII E

Stutthof, d. 19 September 1943

Vandukėli mano mieliausias!

Am 15. 9 habe ich zwei Päckchen bekommen - von Dir und Rimkienė - bestens danke! Es scheint, dass meine Bekannten beginnen mich schon zu vergessen... Und, endlich, nach 4-wochigen Erwartung am 18. 9 kam Dein Brief (vom 30. 8). Du kannst nicht Dir vorstellen, wie war ich glücklich! Danke, tausendmal danke Dir! Aber in Stutthof sitze ich kräftig und fest. Meine Freilassung hängt nicht von der Lagerverwaltung, sondern von dem Generalkommissariat in Kauen ab. Die umgekehrte Behauptung ist eine leichte Unwahrheit. Es scheint, die Lagerverwaltung über mein Schicksal weiss nicht mehr, als ich. Immer versprechen und nie das gegebene Wort zu erfüllen - es ist doch eine Art der Politik, deren Sinn darf ich nicht begreifen. Ich weiss nur, dass sie ist die beste Mittel die Nerven der unglücklichen Leute zu verderben. Ich weiss, Vanduliuk, wie schwer ist dein Leben, wieviel Sorgen hast Du. Ich sehe Dich in dem Geiste sehr klar, - wie Du arbeitest, wie Du dich kümmerst, wie du sprichst... Ich sehe dein Gesicht, deine Züge. Die ständigen Träumen begeistern mir diesen lebendigen Bild. Etwas schwieriger geht es mir mit Dalia. Es gelingt mir nicht einzubilden, wie sie jetzt sieht aus, wie sie arbeitet und denkt. Na, ja, - nach der Beendigung der Schule habe ich sie nicht gesehen. Meine lieben, meine guten Geister! Wenn wussten sie, wie liebe ich Euch, wie sehne ich!.. Na, ja, - darüber ist nichts zu schreiben... Welche Sachen brauche ich? Ich zweifle, ob man mich aus der Haft freilassen wird, - zu oftmals das schon versprochen wurde. Wenn wird man irgendwie unerwartet freilassen, einige Zeit ich werde nicht können wissenschaftlich arbeiten - mein geist, meine Nerven sind gänzlich erschöpft. Zweifle ich noch, ob Du wirklich bekommen wirst mich zu besuchen. In Berlin oder irgendwo anders bin ich unnötig, - ich bin arbeitsunfähig. Erholen kann ich nur zu Hause, bei Euch mit Dalia. Deswegen mache ich keine Pläne für die Zukunft. Mag es sein, was wird kommen. Ich fühle sie beide so nah - bei meiner mechanischer Arbeit des Schreibers ich denke immer für Euch - dass scheint es mir, dass ich noch gestern mit Euch gewesen wurde, - meine lieben, meine teuren! Küsse herzlich Dalia!

Schreibe mir nicht mehr als 60 Zeilen (die Länge der Zeile ist unbestimmt!).

Danke Dir, Vanduk, danke!

Und küsse Dich herzlich!

Dein Baliukas [1r] // [1v] //

Adresas:

Prof. dr. Balys Sruoga
Stovykla Stutthof prie Danzigo
Blokas VIII E

Stutthof, 1943 [m.] rugsėjo 19 d.

Vandukėli mano mieliausias!

Rugsėjo 15 d. gavau du siuntinėlius nuo Tavęs ir nuo Rimkienės – labai ačiū! [1] Atrodo, kad mano pažįstami pradeda mane jau pamiršti... Ir, pagaliau, po 4 savaitių rugsėjo 18 d. atėjo Tavo laiškas, rašytas rugpjūčio 30 d. Neįsivaizduoji, koks aš buvau laimingas! Ačiū, labai ačiū Tau! Bet Stutthofe sėdžiu tvirtai ir nepajudinamai. Mano paleidimas priklauso ne nuo stovyklos vadovybės, bet nuo Generalinio komisariato Kaune. Priešingas teiginys tik lengva apgaulė. Atrodo, stovyklos vadovybė apie mano likimą nežino daugiau, nei aš. Visada žadėti ir niekuomet neištesėti žodžio – tai savotiška politika, kurios prasmės aš nesuprantu. Tik žinau, kad ji geriausias būdas sugadinti nelaimingų žmonių nervus. Aš žinau, Vanduliuk, koks sunkus Tavo gyvenimas, kiek daug rūpesčių Tu turi. Labai aiškiai matau Tave mintyse, – kaip Tu dirbi, kaip Tu rūpiniesi, kaip Tu kalbi... Aš regiu Tavo veidą, Tavo bruožus. Nuolatiniai sapnai įkvepia man šį gyvą vaizdą. Kiek sunkiau su Dalia. Man nepavyksta įsivaizduoti, kaip ji dabar atrodo, kaip ji dirba ir galvoja. Na, taip, – po mokyklos baigimo aš jos nemačiau. Mano mielos, mano geros dvasios! Jeigu žinotumėt, kaip aš Jus myliu, kaip Jūsų ilgiuosiu!.. Na, taip, – apie tai neverta rašyti... Kokių daiktų man reikia? Abejoju, ar mane paleis iš kalėjimo, – pernelyg dažnai tai jau buvo žadėta. Jeigu kaip nors netikėtai išleis, kuri laiką negalėsiu dirbti mokslinio darbo – mano dvasia, mano nervai visiškai išsekę. Abejoju dar, ar Tau tikrai pavyks mane aplankyti. Berlyne ar kur nors kitur aš nereikalingas, – esu nedarbingas. Atsigauti galiu tik namie, su Tavimi ir Dalia. Todėl nekuriu jokių ateities planų. Tebūnie, kas bus. Aš jaučiu Jus abi taip arti – dirbdamas savo mechaninį raštininko darbą visada galvoju apie Jus – kad man atrodo, jog dar vakar buvau su Jumis, – mano mielos, mano brangiosios! Širdingai bučiuoju Dalią!

Nerašyk man daugiau kaip 60 eilučių (eilutės ilgis neribotas!).

Ačiū Tau, Vanduk, ačiū!

Bučiuoju Tave širdingai!

Tavo Baliukas [1r] // [1v] //

KOMENTARAI

[1] Vanda Daugirdaitė-Sruogienė rugpjūčio mėn. 30 d., spėtina, iš Viekšnių Baliui Sruogai išsiuntė 1 klg. siuntinį: „23. Dešra, duona, popirosai, muilas skutimuisi“. Balys Sruoga apgailėstavo, kad draugų siuntiniai lageryje nebuvo priimami: „Sehr schade, dass Paketten von Freunden sind zurückgewiesen. Man muss die Sendungen nicht einschreiben (von Rimkienė habe ich bekommen)“ [„Labai gaila, kad draugų siuntiniai grąžinami atgal. Siuntinių nereikia registruoti (gavau nuo Rimkienės)“] (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, iš Štuthofa – į Vilnių, 1943-09-26, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 1303, nr. 19, l. 1r). Balys Sruoga negavo rugpjūčio mėn. 4 d. iš Kauno išsiųsto registruoto Marytės Nemeikšaitės siuntinio (Nr. 14 ir 17) su pyragaičiu, duona ir lašiniais – jis buvo grąžintas („Sąrašas siuntinių, siųstų į Štuthofą“, žr. „Iš Vandos Sruogienės archyvo“, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 1370, nr. 16, l. 1v). Bet pasitaikydavo išimčių. Albinas Rimka su žmona Teofilija Bagdonaite-Rimkiene rugpjūčio mėn. 28 d. Baliui Sruogai išsiuntė siuntinį, kuris buvo „gautas“: „24. Rimkos siuntinys (taboka, obuoliai)“ (Idem, in: *Ibid.*, nr. 16, l. 2r). Rimkai, artimiausi Sruogų šeimos bičiuliai, stengėsi padėti: „Benešiojant Jurgučio turta, į mūsų butą per kiemą atėjo Vanda ir pasakė, kad paėmė Balį. Nuo tada ji pradėjo pas mus lankytis kasdien. Su tėvu vis kalbėdavo apie Balį. Skaitydavo jo laiškus, tardavosi, ką Baliui rašyti. Kalbėdavosi apie siuntinius“ (Elena Rimkaitė, „[Prisiminimai apie Balį Sruogą]“, in: *Balys Didysis*, sudarė ir redagavo Reda Pabarčienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997, p. 137).